

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2025

Pinja Pohjola ja Siiri Salminen

**Koulusosionomi
ennaltaehkäisevässä työssä
kouluympäristössä**

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomi

2025 | 49 sivua, 4 liitesivua

Pinja Pohjola ja Siiri Salminen

Koulusosionomi ennaltaehkäisevässä työssä kouluympäristössä

Tutkimustyön lähtökohtana oli tuottaa uutta ja ajankohtaista tietoa kouluympäristön haasteista sekä selvittää millaista ennaltaehkäisevää työtä koulusosionomin roolissa voisi kouluympäristössä toteuttaa. Tutkimustyön tavoitteena oli tuoda esille koulussa ilmeneviä keskeisiä haasteita sekä selvittää koulun henkilöstön näkemyksiä siitä, nähdäänkö koulusosionomi tarpeellisenä kyseisessä koulussa ja millaista tukea hän voisi tarjota. Tutkimustyön toimeksiantajana on Salon kaupunki ja tutkimusaineisto on kerätty Salossa sijaitsevasta keskisuuresta alakoulusta.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin kahdella sähköisellä kyselylomakkeella, jotka luotiin Webropol-kyselysovelluksen avulla. Tutkimusaineistoa kerättiin salolaisen alakoulun lisäksi Sosionomien uraverkosto Facebook-ryhmästä. Tutkimusaineisto analysoitiin hyödyntämällä temaattista analyysia.

Tutkimustulokset osoittavat koulun haasteiden olevan moninaisia. Erityisesti oppilaiden mielenterveys- ja neuropsykiatriset haasteet ovat kasvaneet merkittävästi. Edellä mainittujen huolenaiheiden lisäksi aineistosta nousi esiin muun muassa kiire, resurssipula, vanhemmuuden katoaminen, puhelinriippuvuus sekä kulttuurierot. Ennaltaehkäisevää työtä kaivattiin koulun arkeen erityisesti jalkautumisen muodossa niin oppitunneille kuin välitunneille. Koulusosionomin rooli nähtiin tärkeänä ongelmien ratkaisemisessa sekä läsnäolossa siellä, missä tukea kaivataan.

Asiasanat:

koulusosionomi, opiskeluhoolto, ennaltaehkäisevä työ, varhainen puuttuminen

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services

2025 | 49 pages, 4 appendices

Pinja Pohjola and Siiri Salminen

The Bachelor of Social Services in preventive work in a school environment

The starting point for the research was to produce new and up-to-date information on the challenges of the school environment and to find out what kind of preventive work could be carried out in the role of a Bachelor of Social Services within that context. The aim of the study was to identify the main challenges encountered in schools and to examine school staff perceptions of how the role of the school support person might address these needs. The client for the study was the City of Salo, and the empirical data was collected at a medium-sized primary school located in Salo.

The study was carried out as a qualitative study. The research data was collected using two electronic questionnaires created using the Webropol survey application. In addition to the responses from staff at the primary school in Salo, the research data was also collected from the members of the "Sosionomien uraverkosto" Facebook group. Thematic analysis was used to interpret the data.

The research results indicate that the school's challenges are diverse. There has been a significant increase in mental health and neuropsychiatric issues among students. In addition to the concerns mentioned above, empirical data also identified issues such as haste, lack of resources, the disappearance of parenthood, mobile phone addiction and cultural differences. Preventive work was considered necessary to ensure the smooth running of daily school life, particularly during lessons and recess. The role of the school support person was seen as important in problem-solving and being present where support is needed.

Keywords:

school support person, student welfare, preventive work, early intervention

Sisältö

1 Johdanto	7
2 Koulun opiskeluhoolto	9
2.1 Opiskeluhoollon kehittyminen	9
2.2 Opiskeluhoolto nykypäivänä	10
2.3 Koulun haasteet varhaisen puuttumisen näkökulmasta	13
3 Sosionomin rooli osana opiskeluhoiltoa	17
3.1 Koulusosionomin työnkuva	17
3.2 Sosionomin osaaminen opiskeluhoiltotyössä	18
3.3 Aikaisemmat tutkimukset koulusosionomin roolista osana opiskeluhoiltoa	20
4 Tutkimuksen toteuttaminen	23
4.1 Tutkimusympäristön kuvaus	23
4.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	23
4.3 Tutkimuksen eteneminen	24
4.4 Tutkimusaineisto ja aineiston analyysi	26
5 Tutkimuksen tulokset	29
5.1 Kouluyhteisön kyselytutkimuksen tulokset	29
5.2 Sosionomien uraverkosto ryhmän kyselytutkimuksen tulokset	35
5.3 Tutkimustulosten yhteenveto	38
6 Tutkimuksen eettisyys ja ammatillinen kasvu	43
6.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	43
6.2 Ammatillinen kehittyminen	44
Lähteet	46

Liitteet

Liite 1. Saatekirje kouluyhteisölle

Liite 2. Saatekirje Sosionomien uraverkosto -Facebook-ryhmään

Liite 3. Kysely koulun työyhteisölle

Liite 3. Kysely Sosionomien uraverkosto -ryhmälle

Kuvat

Kuva 1. Opiskeluhuollon kokonaisuus (THL 2024). 12

Kuva 2. Tiivistettynä koulu yhteisön kyselyn vastauksista esille nousseita asioita, joihin vastaajat ajattelivat tarvitsevan koulusosionomia. 39

Kuva 3. Koululle suunnatusta sekä Sosionomien uraverkosto -ryhmälle suunnatusta kyselystä nousseita haasteita. 41

Kuviot

Kuvio 1. Tutkimuksen eteneminen (Hirsjärvi ym. 2009, 65). 25

1 Johdanto

Suomessa erityisesti peruskouluikäisten lasten yksi merkittävimmistä tukipilareista on koulu. Koulussa ei nähdä lapsia pelkästään yksilöinä, vaan koulu toimii myös yhteisönä. Lapsia tarkastellessa yksilöinä monet kriisit sekä ongelmatilanteet syntyvät yhteisön sisällä, jonka takia niitä ei voida yksinomaan ratkaista yhteisön ulkopuolella. Koulu yhteisön sisällä on ainutlaatuinen mahdollisuus toteuttaa lastensuojelun näkökulmasta ennaltaehkäisevää toimintaa. (Wallin 2011, 27.)

Perheiden vaikeudet ja haasteet monimuotoistuvat yhteiskunnan muuttuessa jatkuvasti. Nämä vaikeudet heijastuvat myös kouluympäristöön, sillä lapset tuovat mukanaan kouluun kokemaansa kuormitusta ja haasteita, mikä taas heijastuu opettajien laajentuneeseen rooliin. Yhä enemmän opettajien rooli nykypäivänä koostuu kasvatuksellisista sekä sosiaalisten ongelmien käsittelystä itse opetustyön lisäksi. (Kettunen 2018.) Oppilaiden erityisen tuen tarpeet liittyvät yhä useammin ryhmään liittymiseen, sosiaalisemotionaalisen kehityksen tuen tarpeisiin, perheen muutostilanteisiin sekä perheen voimavarojen heikentymisen seurauksena esiin tuleviin tuen tarpeisiin (Heinämäki 2007, 11).

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Salon kaupunki ja tutkimusosuus on toteutettu Salossa sijaitsevassa keskisuudessa alakoulussa. Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jonka aineisto on kerätty sähköisen kyselylomakkeen avulla keväällä 2025. Kysely toteutettiin hyödyntämällä Webropol-kyselysovellusta ja se sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Tämän lisäksi toteutimme toisen Webropol-kyselyn Facebookissa olevassa Sosionomien uraverkosto ryhmässä.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää koulussa olevia haasteita sekä koulussa tehtävän ennaltaehkäisevän työn muotoja. Halusimme selvittää, miten koulusosionomi voisi toteuttaa koulussa ennaltaehkäisevää työtä ja vastata koulumaailmassa ilmeneviin haasteisiin. Valitsimme aiheen mielenkiintomme pohjalta kouluympäristöä sekä lapsia ja nuoria kohtaan.

Tutkimuksen tuloksena saatiin selville keskeisiä haasteita kouluympäristössä, joihin tarvittaisiin tukea. Haasteita, joita kyselyiden vastauksista nousi, oli muun muassa oppilaiden moninaiset haasteet sekä niiden runsaus, mielenterveyteen liittyvät ongelmat, kulttuurilliset erot, kiire ja resurssipula, vanhemmuuden katoaminen sekä yhä enemmän koulun näkeminen palveluna. Selvitimme, mitä koulussa tehtävä ennaltaehkäisevä työ käytännössä tarkoittaa ja mitä se pitää sisällään. Koulussa toteutettava ennaltaehkäisevä työ koostui muun muassa tunnetaitojen opetuksesta, ryhmäytymisestä, hyvän ilmapiirin ja yhteisöllisyyden vahvistamisesta, läsnäolosta ja keskusteluavun tarjoamisesta sekä erilaisen toiminnan järjestämisestä. Koulusosionomin työlle nähtiin olevan tarvetta ja mahdolliselta koulusosionomilta toivottiin pitkälti jalkautuvaa työtä oppitunneille sekä välitunneille. Tämän lisäksi toivottiin yhteydenpitoa vanhempien kanssa, opettajan ja kuraattorin kanssa työparina toimimista sekä läsnäoloa siellä, missä tarvitaan.

Tutkimustyön raportti alkaa teoreettisella viitekehyksellä, joka käsittelee koulun opiskeluhoitoa sekä sosionomin roolia osana opiskeluhoitoa. Avaamme koulun opiskeluhoitojen muotoja ja työtä sekä perehdymme koulusosionomin työnkuvaan. Tämän jälkeen siirrytään tutkimuksen toteuttamiseen, tutkimusmenetelmään ja sen analysointiin sekä tutkimuksesta saatuihin tuloksiin. Lopuksi pohdimme tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta sekä omaa ammatillista kehittymistämme.

2 Koulun opiskeluhoolto

2.1 Opiskeluhoollon kehittyminen

Ensimmäisen sysäyksen opiskeluhoolto sai, kun 1970-luvun peruskoulu-uudistuksen tavoite oli lisätä koulutuksen tasa-arvoisuutta. Oppilas- ja opiskeluhoolto sisällytettiin ensimmäistä kertaa koululainsäädäntöön ja opetussuunnitelmien perusteisiin 2000-luvun alussa. Kyseistä aikaa voidaan pitää merkittävänä etappina ja lisäksi seuraavaa vuosikymmentä, jolloin opiskeluhooltoa kehitettiin dynaamisesti. Oppilas- ja opiskeluhoollon lainsäädännön kehittämistä edelsi useiden valtionhallinnon eri kehittämistyöryhmien työ. (Hallantie & Laitinen 2011.)

Vuonna 2003 perusopetuslakia (628/1998), lukiolakia (629/1998) ja lakia ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) muutettiin oppilas- ja opiskeluhoollon säännösten osalta monesta kohtaa. Lakien uudistuksen yhteydessä oppilas- ja opiskeluhoolto määriteltiin lainsäädännön tasolla ensimmäistä kertaa seuraavanlaisesti: oppilas- ja opiskeluhoolto on oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Lisäksi vuonna 2010 perusopetuslain (642/2010) muokkaamisen yhteydessä täydennettiin henkilötietojen käsittelyä, luovuttamista, salassapitoa sekä opiskeluhoolto koskevia säännöksiä käsiteltäessä oppilasta koskevaa asiaa. (Hallantie & Laitinen 2011.)

Oppilas- ja opiskeluhoolto kokivat muutoksen vuonna 2022, jolloin järjestämisvastuu siirtyi kunnilta koulutuksen järjestäjälle ja hyvinvointialueille yhteistyössä oppilaiden, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueet vastaavat opiskeluhoitopalvelujen, eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan riippumatta oppilaan tai opiskelijan asuinpaikasta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2025.)

Oppilaiden psykososiaalisten hyvinvointipalveluiden alkusysäys voidaan sijoittaa 1940-luvun loppupuolelle, jolloin Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimesta alkuun pantu kasvatukseen neuvolatyön yksi toiminta-alue oli lasten kasvatuksen turvaaminen, jotka eivät sopeutuneet koulunkäyntiin. Tämä taas sai alkukipinän 1921 voimaan tulleesta oppivelvollisuuslaista. Ensimmäinen koulukuraattorin virka on pantu toimeen vuonna 1966, kun kasvatukseen neuvolat eivät pystyneet ottamaan enää vastuuta kouluissa ilmi tulleisiin psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Ensimmäinen koulukuraattorin käsikirja laadittiin 1970-luvun lopulla. (Wallin 2011, 24–25.)

2.2 Opiskeluhoito nykypäivänä

Suomessa opiskeluhoitoa määrittää oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 31.12.2013/1287. Opiskeluhoitoon tehtävänä on edistää opiskelijoiden oppimista, kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia, lisätä heidän osallisuuttaan sekä ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä. Opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen yhteistyönä monialaisesti ja suunnitelmallisesti yhdessä opiskelijoiden, heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 31.12.2013/1287.) Hyvinvointialueuudistuksen myötä 1.1.2023 vastuu opiskeluhoitoon järjestämisestä siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa yhteistyössä opiskeluhoitoa koskevasta lainsäädännöstä. Opiskeluhoitopalveluja, tarkoittaen koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä kuraattori ja koulun psykologipalveluja koskeva lainsäädäntö on sosiaali- ja terveysministeriön vastuun alla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2025).

Opiskeluhoitoa voidaan järjestää sekä yksilöllisellä että yhteisöllisellä tasolla. Yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon kuuluvat yksittäisille oppilaille ja opiskelijoille annettavat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialainen asiantuntijaryhmä, joka kokoontuu lapsen tai nuoren tueksi, jos tilanne edellyttää useamman ammattilaisen yhteistyötä. Kyseinen ryhmä kokoontuu ainoastaan oppilaan tai huoltajan suostumuksella.

Yksilökohtainen opiskeluhoito on useimmiten muodoltaan ehkäisevää ja varhaista tukea antavaa, joka pohjautuu aina vapaaehtoisuuteen. Sen tarkoituksena on edistää yksilön hyvinvointia, oppimista sekä terveyttä erityisesti silloin, jos oppilaalla ilmenee haasteita kuten poissaoloja, perheeseen liittyviä vaikeuksia, mielenterveydellisiä haasteita tai muita oppimiseen heijastuvia vaikeuksia. Tavoitteena on tukea lasta tai nuorta kokonaisvaltaisella ja yksilölliset tarpeet huomioon ottavalla tavalla. Oppilaat, opiskelijat sekä huoltajat ovat vahvasti osallisena toteuttaessa yksilökohtaista opiskeluhoitotyötä. (Opetushallitus 2023.)

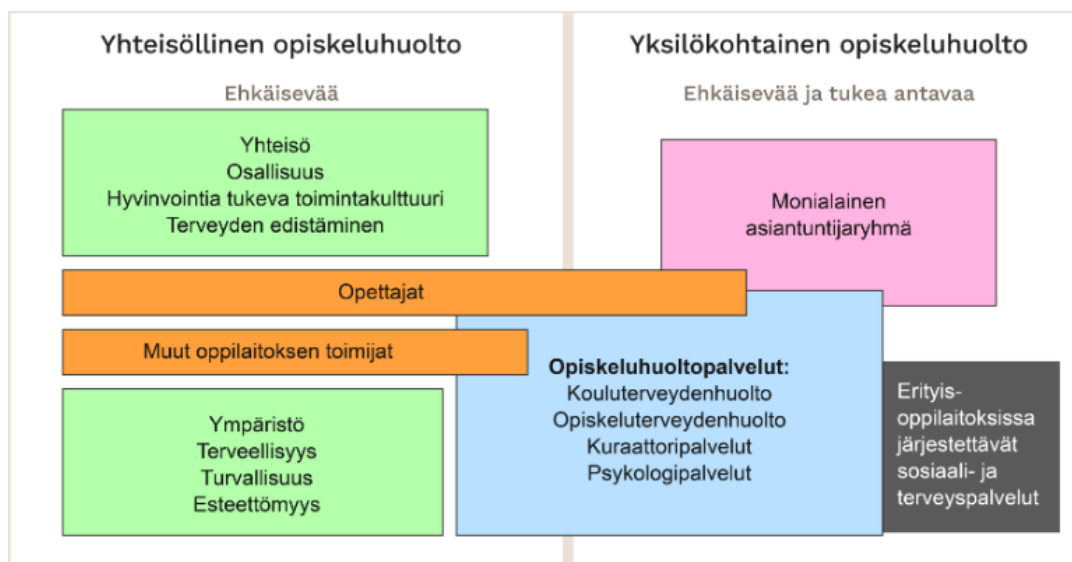
Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Se keskittyy ensisijaisiin, ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ja toimiin, joiden tarkoituksena on parantaa kaikkien oppilaiden oppimisympäristöä sekä koulun ilmapiiriä. Yhteisöllinen opiskeluhoito edistää oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia, vuorovaikutustaitoja ja mielenterveyttä, oppimista, osallisuutta sekä ympäristön turvallisuutta, terveyttä ja esteettömyyttä. Sen tavoitteena on vahvistaa niin opiskelijoiden kuin heidän huoltajiensa osallisuutta sekä ehkäistä kiusaamista, häirintää ja väkivalta. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteutetaan opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti, joka on koulukohtainen. (THL 2023a.)

Yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen on koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän ensisijainen tehtävä. Kyseinen ryhmä on vastuussa opiskeluhoollon kokonaisuuden suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta sekä arvioinnista koulussa. Useimmiten opiskeluhoitoryhmään kuuluvat edustajat sekä opiskelijoista, huoltajista että opettajista, kuraattori, terveydenhoitaja, koululääkäri, psykologi ja rehtori, joka yleensä johtaa opiskeluhoitoryhmän toimintaa. Ryhmä käsittelee asioita yksilöllisellä ja yhteisöllisellä tasolla, eikä se ota käsittelyyn yksittäistä oppilasta tai opiskelijaa koskevia asioita. Sen sijaan työn kohteena voivat olla esimerkiksi oppilasryhmät, yksittäiset luokat tai kouluyhteisö. (THL 2025.)

Ajattelemme tutkimuksen tietoperustaan nojaten, että sosionomilla on tärkeä ja monipuolinen rooli koulun opiskeluhoollossa ajatellen esimerkiksi oppilaiden

hyvinvointia, osallisuutta sekä perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Sosionomilla on mahdollisuudet toteuttaa sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista opiskeluhoitoa. Erityisesti yhteisöllisen opiskeluhoiton kokonaisuutta tarkastellessa sosionomi toimii tärkeänä linkkinä kodin, koulun sekä mahdollisten muiden palveluiden välillä. Hän tarkastelee laajemmasta näkökulmasta oppilaiden hyvinvointia ja tuo ymmärrystä perheiden monimuotoisuudesta, tunnistaa sosiaalisia ongelmia ja niiden syy-seuraussuhteita sekä tunnistaa tuen tarpeita varhaisessa vaiheessa.

Sosionomi on osa koulun moniammatillista ryhmää, joka keskittyy ennaltaehkäisevään sekä yhteisölliseen työhön koulun arjessa, edistää koulun psykososiaalista hyvinvointia, tarjoaa ohjausta ja neuvontaa sekä toimii siltana koulun ja kodin välillä erityisesti silloin, jos perheellä on tuen tarvetta. Sosionomi voi toimia koulussa esimerkiksi kuraattorin roolissa, olla opettajan työparina luokassa sekä ohjata lapsia ja nuoria eteenpäin joko koulun sisällä tai sen ulkopuolella oleviin tukimuotoihin oppilaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan. Hän voi järjestää oppilaille ryhmätoimintaa, työpajoja tai teematunteja eri aiheista, jotka tukevat esimerkiksi lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Kuva 1. Opiskeluhoiton kokonaisuus (THL 2024).

2.3 Koulun haasteet varhaisen puuttumisen näkökulmasta

Opetuksen tavoitteet kouluissa ovat monimuotoistuneet ja erilaiset sosiaaliset haasteet lisääntyneet sekä muuttuneet aikaisempaa monimutkaisemmiksi. Yhä enemmän esimerkiksi mielenterveyden haasteet, päihteet, väkivalta ja itsetuhoisuus näkyvät oppilaiden arjessa. Eri kulttuureihin ja seksuaalivähemmistöihin liittyvät asiat edellyttävät koulussa työskenteleviltä aikuisilta uusia valmiuksia ja lisäksi perheet kamppailevat yhä suurempien ongelmien kanssa, mikä näkyy vahvasti kouluissa. (Wallin 2011.) Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n koulutuspolitiikan johtaja Lahtisen (2025) mukaan joka neljäs oppilas oli tarvinnut oppimisen tukea vuotena 2023. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi 20 oppilaan luokassa oli noin viisi enemmän tukea tarvitsevaa oppilasta.

Tarkastellessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) teettämää kouluterveyskyselyä (2021) ja kouluterveyskyselyä (2023b) peruskoulun neljäs- ja viidesluokkalaisten tuloksia, voimme tulkita oppilaiden hyvinvoinnin ja koulunkäynnin sujuvuuden heikenneen monin paikoin, mikä kertoo kasvavasta tuen ja varhaisen puuttumisen tarpeesta kouluympäristössä. Kouluinnostus on laskenut vuoteen 2021 verrattaessa 4,9 prosenttia sekä koulu-uupumus on kasvanut 2,1 prosenttia. Koulusosionomin näkökulmaan pohjaten kouluterveyskyselystä nousi esiin alentunut rauhallisuus luokkatilassa, mielenterveyden heikentyminen, kasvaneet käyntimäärät kuraattoreilla sekä kiusaamisen lisääntyminen. THL:n kouluterveyskyselyssä, joka on toteutettu vuonna 2023, on lisätty kaksi mielestämme tärkeää kysymystä, jotka kartoittavat vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitoja ja voivat heijastua myös koulusosionomin työnkuvaan. Sosiaalisten suhteiden kategoriassa 57,2 % kokee omaavansa hyvät empatiataidot ja 29,7 % kokee omaavansa hyvät yhteistyötaidot. Peilaten THL:n kouluterveyskyselyiden tuloksiin koulusosionomin näkökulmasta tukea tarvitaan kiusaamisen estämisessä, vuorovaikutustaitojen kehittämisessä, arjessa selviytymisessä sekä mielenterveyteen liittyvissä asioissa. Näitä kaikkia edellä mainittuja asioita voidaan edesauttaa ennaltaehkäisevällä työllä sekä varhaisella puuttumisella.

Ennaltaehkäisevän työn käsite sekä toiminta voidaan liittää oikeastaan kaikkiin hyvinvointiin, huolenpitoon ja ylipäättänsä jollakin tavalla hoivaan liittyvään työhön. Ennaltaehkäisevällä työllä tarkoitetaan toimia, joiden tarkoitus on estää erilaisten ongelmien syntyminen ja syveneminen. Kouluympäristöä tarkasteltaessa esimerkiksi oppilaiden kiusaamisen ehkäiseminen, terveyden edistäminen ja osallisuuden vahvistaminen ovat mahdollisia ja vähintäänkin tavoitteellisia päämääriä, joihin kaikkien koulussa työskentelevien tulisi pyrkiä. Ehkäisevää työtä tavalla tai toisella toteuttavat erilaisissa kasvatustehtävissä toimivat henkilöt, työskentelivät he sitten varhaiskasvatuksessa, kouluissa tai sosiaalihuollossa. (Lundbom 2014.)

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan ongelmien huomaamista, niihin puuttumista sekä ratkaisun löytämistä ongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lähtökohtana varhaisessa puuttumisessa on tilanne, jossa lapsen, nuoren tai oppilasryhmän hyvinvointi herättää huolen. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan myös erilaisia keinoja sekä tapoja, joilla voitaisiin tarttua kouluympäristössä oppilaan käyttäytymiseen, oppimisen pulmiin tai hyvinvointia heikentäviin tekijöihin. Varhainen puuttuminen ei ole ainoastaan lapsilähtöisiin ongelmiin paneutumista, vaan myös lapsen perheen ja kasvuympäristön ongelmiin puuttumista. (Huhtanen 2000, 28–29.) Kouluympäristössä varhaiseen tukeen liittyy vahvasti ennaltaehkäisevä näkökulma, joka pitää sisällään oppilaan kasvun ja riskitekijöiden tunnistamisen. Jotta ennaltaehkäisevää näkökulmaa voidaan toteuttaa, se vaatii oppilaan yksilöllistä tukemista päivittäin ja tietoista arviointia sekä kehittämistä varhaisen tuen suuntaan. (Heinämäki 2007, 11.)

Varhainen puuttuminen jo itsessään on ennaltaehkäisevää, mutta se on myös tapahtumasarja, joka käynnistyy, kun lapsesta herää huoli esimerkiksi koulussa tai muutoin lapsen arjessa. Prosessin keskeinen tavoite on löytää tilanteeseen tavoitteita sekä ratkaisuja, joita kohti tulisi kulkea. Varhaisen puuttumisen prosessiin kouluympäristössä sisältyy esimerkiksi Huhtasen (2007, 30) mukaan:

1. Toiminnan kohde (oppilas / perhe)
2. Toiminnan suorittaja (opettaja ja koulu / oppilashuolto / vanhemmat)

3. Toiminta (opetus / palvelu / kuntoutus)

Varhaisen puuttumisen prosessi alkaa kohdasta yksi, jolloin oppilaan toiminta herättää huolta ja huomiota. Prosessi kohdistuu useimmiten yhteen oppilaaseen, mutta se voi kohdistua tai laajentua myös oppilaan sosiaaliseen ympäristöön, jossa hän elää kuten esimerkiksi ystäväpiiriin tai kotiympäristöön. Kohdassa kaksi on esitelty mahdollisia toiminnan suorittajia, jotka tarkoittavat heitä, jotka esimerkiksi voivat puuttua huolta herättävään toimintaan varhain. Kolmannella kohdalla tarkoitetaan toimintaa, missä varhaista puuttumista ja ennaltaehkäisevää työtä suoritetaan.

Varhaisen puuttumisen prosessi sisältää erilaisia toiminnan tasoja. Toiminnan tasot ovat luonteeltaan ennaltaehkäisevää sekä estävää, eli preventiivistä. Kolme prosessin tasoa Huhtasen (2007, 31–32) mukaan ovat:

1. Primaaripreventio
2. Sekundaarinen preventio
3. Tertiäärinen preventio

Primaaripreventio tarkoittaa normaaliväestöön kohdistuvaa ehkäisevää tukea. Ennaltaehkäisevillä keinoilla on tarkoitus vähentää ja ehkäistä ongelmien syntymistä sekä niiden ilmenemistä. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi lainsäädäntö, oppivelvollisuus, subjektiivinen päivähoito-oikeus sekä lapsille, nuorille ja vanhemmille suunnatut tietoisuuskampanjat. Primaariprevention piiriin voivat osallistua tai osallistuvat kaikki tuen tarpeesta ennalta tietämättä ja huolimatta. (Huhtanen 2007, 31.)

Sekundaarisella preventiolla tarkoitetaan varhaista interventiota, jonka tavoitteena on vähentää jo ilmenneiden ongelmien vaikutusta (Huhtanen 2007, 32). Sekundaarisia preventioita koulumaailmassa voivat olla esimerkiksi tukiopeus ja erityisopetus sekä säännölliset terveystarkastukset. Sekundaariseen preventioon voidaan mieltää varhaisessa vaiheessa myös esimerkiksi yhteistyö kodin, sosiaalipalveluiden ja terveydenhuollon kanssa. Kouluissa tehtävää sekundaarista preventiota ajattelempa olevan esimerkiksi

kiusaamisen vastainen KiVa-koulutyö sekä tunnetaitojen opettaminen eri luokille.

Tertiäärissä preventiossa tavoitteena on parantaa toimintakykyä ja vähentää sitä heikentäviä tekijöitä. Tertiääristä preventiota voivat olla esimerkiksi erilaiset tukitoimet kuten erityisopetus tai joustava opetus, terapia tai psykososiaalinen apu. (Huhtanen 2007, 32.) Koulun arjessa oppilaan kohdalla tertiäärinen preventio voisi olla esimerkiksi kohdennettua tukea oppilashuollon moniammatilliselta tiimiltä ja säännöllisiä tapaamisia esimerkiksi koulukuraattorin tai koulusosionomin kanssa, joilla on mahdollisuus paneutua yksittäisen oppilaan ongelmiin. Koulusosionomin näkökulmaa ajatellen voisi hän toteuttaa tertiääristä preventiota jalkautumalla esimerkiksi luokkiin ja välitunneille oppilaiden saataville.

3 Sosionomin rooli osana opiskeluhoiltoa

3.1 Koulusosionomin työnkuva

Koulusosionomi on vielä kohtalaisen uusi ja vieras työnimike koulumaailmassa ja kyseisen työnkuvan vieminen osaksi kouluyhteisöä ei ole ollut suoraviivaista. Koulusosionomin roolia koulun yhteisössä on ollut suhteellisen haastavaa sanoittaa ja koulusosionomit ovat tähän mennessä päässeet kehittämään omaa työnkuvaansa melko lailla itse ilman varsinaista työnohjausta. Työnkuvassa on näkynyt vaihtelevuutta eri koulujen välillä ja koulun muu henkilökunta ei ole välttämättä ollut täysin tietoisia siitä, mitä kaikkea koulusosionomin työtehtäviin kuuluu. (Jokinen & Rask 2020.) Kouluissa ja oppilaitoksissa toimivia sosiaalialan ammattilaisia kuten kuraattoreita määrittää perusopetuslaki (628/1998) sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013). Koulusosionomin työ eri nimikkeillä ei ole vakiintunut toimi, joka löytyisi suoraan laista. Koulusosionomin työtä voidaan ajatella määrittävän sosiaalihuoltolaki (1301/2014), jota voidaan soveltaa sosiaalihuoltoon ja jonka tarkoituksena on muun muassa edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta.

Koulusosionomit ovat olleet mukana tukemassa oppilaan koulunkäyntiä ja arjenhallintaa, vanhempien osallisuutta lapsen koulunkäyntiin liittyvissä asioissa sekä edistämässä koulun yhteisöllisyyttä omalla toiminnallaan. Koulusosionomit toimivat yhteistyössä koulun oppilashuollon henkilöstön kanssa ja ovat osana moniammatillista tiimiä. Työnkuvaan kuuluu esimerkiksi opettajan työparina toimiminen luokassa, joka on rinnastettavissa koulunkäynninohjaajan työtehtäviin, kuitenkin eroten siten, että koulusosionomi keskittyy sosiaalialan työhön. Ihanteellinen tilanne olisikin, että luokassa olisi opettajan lisäksi koulunkäynninohjaaja sekä koulusosionomi, jotta opettajalla olisi mahdollisuus keskittyä vain ja ainoastaan opettamiseen. (Kettunen 2018.)

Koulusosionomin työ on osa ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä ja tärkeimpänä työtehtävänä voidaankin pitää varhaista puuttumista.

Koulusosionomin työnkuva koostuu varhaisen puuttumisen lisäksi muun

muassa oppilaan kokonaisvaltaisesta ohjauksesta, yhteistyöstä perheiden kanssa, verkostoyhteistyöstä sekä hyvinvointia edistävästä työstä kouluyhteisössä. Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö ja perheiden tukeminen on yksi tärkeistä työmuodoista koulusosionomin työssä. Koulusosionomilta löytyy koulutuksensa puolesta tietoa, taitoa ja ymmärrystä esimerkiksi päihdeperheen kanssa toimimisesta ja tarvittaessa koulusosionomi voisi ohjata perheitä eteenpäin tarvittavan tuen piiriin. Olisikin tärkeää, että oppilaiden lisäksi myös heidän perheidensä olisi tarvittaessa helppo lähestyä koulusosionomia. (Hietikko 2021.) Koulusosionomin työ on osa matalan kynnyksen palvelua ja tavoitteena on puuttua oppilaiden erilaisiin koulunkäyntiin liittyviin haasteisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sekä pyrkiä löytämään niihin ratkaisuja. Työlle on todettu olevan erityisen suuri tarve kouluissa oppilaiden haasteiden lisääntyessä ja moninaistuessa. (Jokinen & Rask 2020.)

Verrattaessa esimerkiksi koulukurattorin työnkuvaan, toimii koulusosionomi matalan kynnyksen auttajana, joka työskentelee jalkautuen osana oppilaiden arkea kouluympäristössä. Lisäksi koulusosionomi on oppilaiden tavoitettavissa päivittäin, verraten kuraattoriin, joka saattaa olla vain tietyn ajan tai päivän viikosta koulussa paikalla. Näin ollen koulusosionomilla on mahdollisuus luoda tiiviimpää ja läheisempää vuorovaikutussuhdetta oppilaisiin, mitä taas kuraattorilla. Koulusosionomi työskentelee tiiviissä yhteistyössä koulukuraattorin sekä opettajien kanssa ja parhaimmillaan hän voi toimia tiedonvälittäjänä sekä havainnoijana esimerkiksi kuraattorille. (Kettunen 2018.)

3.2 Sosionomin osaaminen opiskeluhuoltotyössä

Sosionomilla on valmius tehdä työtä kaikilla vuorovaikutussuhteiden tasoilla, joita ovat yksilötaso, perhetaso, yhteisötaso sekä yhteiskuntataso (Raatikainen ym. 2020, 78). Peilattaessa sosiaalialan kompetensseihin sosionomin osaaminen opiskeluhuoltotyössä rakentuu pitkälti samoista kompetensseista kuin muissakin sosiaalialan toimintaympäristöissä. Sosiaalialan

ammattikorkeakoulutuksen kuusi kompetenssia (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto 2023) ovat:

1. Sosiaalialan eettinen osaaminen
2. Sosiaalialan asiakastyön osaaminen
3. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen
4. Kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen
5. Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen
6. Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen.

Sosionomin työ koulussa niin koulusosionomina kuin koulukuraattorinakin voi olla esimerkiksi yhteistyötä vanhempien sekä muun kouluhenkilökunnan kanssa, huolen tunnistamista ja puheeksi ottamista, osallisuuden ja arjen toimintakyvyn tukemista, keskustelua ja kohtaamista. Alla olemme pohtineet jokaisen kompetenssin kohdalla sosionomin osaamisen näkymistä opiskeluhuoltoympäristössä.

Ensimmäinen kompetenssi sosiaalialan eettisestä osaamisesta voi ilmetä opiskeluhuoltotyössä tuen tarjoamisessa yhdenvertaisesti, oikeudenmukaisesti sekä edistämällä tasa-arvoa ja moninaisuutta kouluympäristössä. Toinen kompetenssi sosiaalialan asiakastyön osaamisesta näkyy vahvasti sosionomin osaamisessa kouluympäristössä, joka edesauttaa tunnistamaan ja arvioimaan oppilaiden hyvinvoinnin riski- ja suojatekijöitä sekä soveltamaan eri tavoin ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen menetelmiä sekä tukemaan tavoitteellisesti oppilaiden ja oppilasryhmien kouluarkea. (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto 2023.) Sosionomi voi työskennellä myös perhetasolla ja osallistaa oppilaita ja heidän huoltajiaan oppilashuoltoryhmään, jolloin he todennäköisemmin sitoutuvat koulun tavoitteisiin ja kiinnittyvät paremmin koulu yhteisöön (Hietanen-Peltola ym. 2018, 13).

Kolmas kompetenssi, joka liittyy sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamiseen, tukee kouluympäristössä moniammatillista työtä ja edesauttaa oppilaiden ja perheiden mahdollista ohjaamista oikeiden palveluiden piiriin. Neljäs

kompetenssi, joka on kriittistä ja osallisuutta edistävää yhteiskuntaosaamista, heijastuu sosionomilla oppilashuoltotyössä ajankohtaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden tunnistamiseen ja osaamiseen arvioida ilmiöiden vaikutusta lapsiin, nuoriin ja perheisiin ja sitä kautta heidän hyvinvointiinsa ja koulun arkeen. Viides kompetenssi tutkimuksellisesta kehittämis- ja innovaatio-osaamisesta sekä kuudes kompetenssi työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamisesta voivat näkyä sosionomin kohdalla oppilashuoltotyössä esimerkiksi innovatiivisuudella arjen työssä ja toimintatapojen käytössä, työhyvinvoinnin edistämisenä työyhteisössä sekä kehittävällä työotteella, josta on hyötyä esimerkiksi koulusosionomin ammatissa, joka ei toistaiseksi ole vakiintunut toimi valmiilla kehyksillä. (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto 2023.)

3.3 Aikaisemmat tutkimukset koulusosionomin roolista osana opiskeluhuoltoa

Koulusosionomin työnkuvaa on tutkittu lähinnä vain ammattikorkeakoulujen ja ylempien ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä, jotka keskittyvät pääasiassa koulusosionomin tai sosionomikoulutuksen suorittaneiden työnkuvaan, sosionomin tarpeeseen sekä rooliin kouluissa ja oppilaitoksissa. Theseuksesta haettaessa hakusanalla "koulusosionomi" löytyi vuoden 2025 helmikuussa 145 tulosta. Aiempia opinnäytetöitä tarkasteltaessa koulussa työskentelevistä sosionomeista käytettäviä nimikkeitä koulusosionomin lisäksi olivat muun muassa kouluvalmentaja ja kasvatusohjaaja.

Koulusosionomin työnkuvaa on kehitetty Tampereen ammattikorkeakoulun Tiimikoulu-hankkeessa, joka on aloittanut toimintansa vuonna 2017 ja loppunut vuonna 2019. Tiimikoulu toimi Tampereella hankkeen aikana kolmessa eri koulussa perusrhythmissä, joissa oli 40–50 oppilasta. (Kettunen 2018.) Tiimikoulu-hanke on keskittynyt kehittämään tiiminä toimivaa koulua, jossa opettajat ja ohjaajat tekevät ennaltaehkäisevästi sekä monialaisesti syrjäytymistä ehkäisevää työtä asiakaslähtöisellä työotteella. Hankkeen tavoitteena on tarjota perusopetukseen lapsille ja perheille tukea oikean kokoisilla ryhmillä sekä kohtuullisella määrällä kasvattajia. Oikean kokoisilla

ryhmillä luodaan lapsille aitoja tukirakenteita ja pystytään tarjoamaan kaikille ohjausta ja opetusta, kun ryhmät eivät ole liian suuria ja ammattilaisia on sopivassa suhteessa oppilasiin nähden (Tärkeissä töissä 2016).

Tiimikoulu-hankkeen koulusosionomien työnkuvia on tutkittu Jukka Törrön 2018 toteutetussa opinnäytetyössä, jonka aiheena oli ”Mikä ihmeen koulusosionomi?”. Työnkuvista löytyi yhteneväisyyksiä, joiden perusteella voidaan määritellä joitakin yleisiä koulusosionomille kuuluvia työtehtäviä. Tiimikoulun ja koulusosionomin työnkuvan kehityksen kannalta tuloksissa toivottiin enemmän aikaa yhteiseen suunnitteluun, parempaa tiedottamista sekä koulusosionomin työn näkyvyyden lisäämistä. Tulosten perusteella koulusosionomin työlle nähtiin tarvetta ja näkyvyyden lisäämiseksi olisi tärkeää itse työn tekeminen, mutta myös asian esille tuominen eri alustoilla. (Törrö 2018.)

Tuulia Ahonen ja Tiia Matilainen ovat tehneet opinnäytetyön (2019) aiheesta ”Oppilashuollon näkemyksiä koulusosionomien työnkuvasta ja vakiintumisen haasteista”. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millä tavoin koulusosionomien työ nähdään osana opiskeluhoitoa sekä millaisia työtehtäviä koulusosionomille pidetään tyypillisinä. Aineistosta nousi esille koulusosionomin keskeiset osaamisalueet, jotka olivat ryhmänohjaus ja ennaltaehkäisevä työ. Työhön liittyvinä haasteina korostuivat resurssien riittämättömyys sekä epäselkeä työnkuva. Koulusosionomin työ koettiin tarpeellisena, mikäli työnkuva on selkeästi määritelty ja sen toteutukseen on varattu riittävästi resursseja. (Ahonen & Matilainen 2019.)

Heidi Miettinen ja Emma Raassina ovat tehneet YAMK opinnäytetyön (2016) aiheesta ”Koulusosionomi kouluhyvinvoinnin edistäjänä”. Opinnäytetyössään he tarkastelivat koulusosionomien roolia kouluympäristössä, pohtivat työn kehittämistä sekä sen tarpeellisuutta niin nykyhetkessä kuin tulevaisuudessa. Heidän tavoitteenaan oli tuoda esille työn ennaltaehkäisevä rooli sekä sen keskeinen merkitys peruskoulujen yksilöllisen ja yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämisessä. Opinnäytetyöstä saatujen tulosten perusteella voitiin osoittaa koulusosionomin työn olevan tarpeellista tässä hetkessä kuin

tulevaisuudessakin. Koulusosionomin rooli koulu yhteisössä koettiin tärkeänä ja oleellisena osana oppilaiden ja heidän perheidensä hyvinvoinnin tukemista tarkasteltaessa. (Miettinen & Raassina 2016.)

4 Tutkimuksen toteuttaminen

4.1 Tutkimusympäristön kuvaus

Opinnäytetyön tutkimusosuus on toteutettu Salon kaupungissa sijaitsevassa keskisuudessa alakoulussa, jossa on opetusta luokka-asteilla 1–6. Koulussa on perusopetusryhmien lisäksi pienryhmät jokaisella vuosiluokalla sekä valmistavan opetuksen ryhmä. Tutkimusaineisto on kerätty salolaisen alakoulun opetushenkilökunnalta sekä oppilashuoltotiimin jäseniltä. Opetushenkilöstöllä tarkoitetaan rehtoria, opettajia sekä koulunkäynninavustajia. Opetushenkilöstöä koulussa on yhteensä noin 50 henkilöä. Opiskeluhoitotiimin jäsenillä tarkoitetaan tutkimuksessa kouluterveydenhoitajaa sekä koulukuraattoria. Koululla on yksi koulukuraattori ja yksi terveydenhoitaja. Kyselyyn vastasi seitsemän opetushenkilöstön työntekijää ja yksi opiskeluhoitotiimin työntekijä.

Koulun lisäksi tutkimusaineistoa on kerätty Sosionomien uraverkosto ryhmästä. Sosionomien uraverkosto on yksityinen Facebookissa toimiva ryhmä, joka on tarkoitettu sosionomeille sekä sosionomeiksi opiskeleville henkilöille. Ryhmän tarkoituksena on mahdollistaa rakentavaa ammatillista keskustelua sekä työn ja oman ammatti-identiteetin kehittämistä. Huhtikuussa 2025 ryhmässä oli jäseniä noin 14 300. (Facebook 2025.)

4.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen lähtökohtana oli ensisijaisesti tuottaa uutta ja ajankohtaista tietoa kouluympäristön haasteista ja selvittää, millaista ennaltaehkäisevää työtä koulusosionomin roolissa voisi kouluissa toteuttaa. Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda esille koulussa ilmeneviä keskeisiä haasteita sekä selvittää koulun henkilöstön ajatuksia siitä, nähdäänkö koulusosionomi tarpeellisena kyseisessä koulussa ja millaista tukea hän voisi tarjota. Toimeksiantaja saa tutkimuksesta tärkeää tietoa koulussa tehtävästä ennaltaehkäisevästä työstä sekä koulun tämänhetkisistä haasteista. Tutkimus voi toimia mahdollisesti myös pohjana

uudelle kehittämistyölle, hankesuunnittelulle tai lisäresurssien hakemiselle kyseiselle koululle.

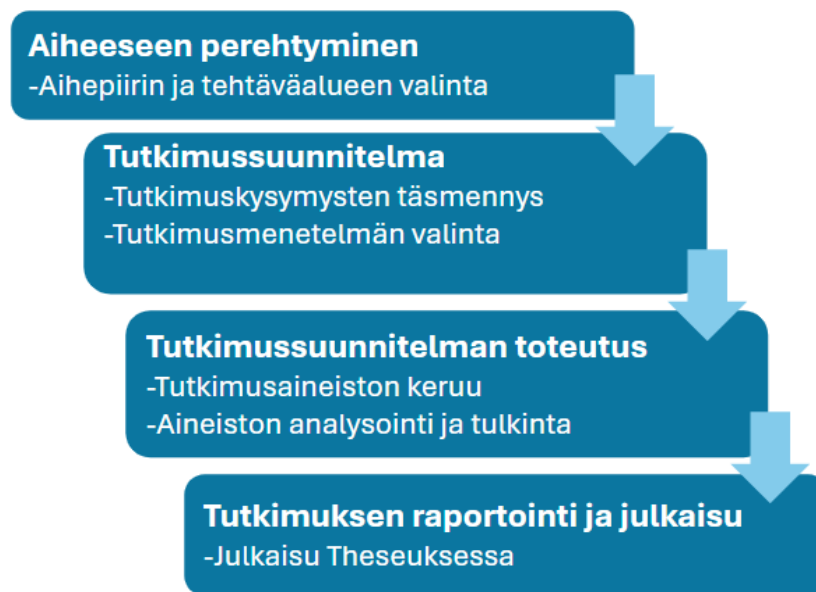
Tutkimuskysymykset jakautuivat kahteen eri näkökulmaan:

1. Mitkä ovat keskeisiä haasteita kouluympäristössä, joihin koetaan tarvittavan puuttumista/tukea/muutosta?
2. Millaista ennaltaehkäisevää työtä koulusosionomi voisi toteuttaa osana opiskeluhuoltoa?

Tutkimuksen ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä haluttiin selvittää, mitkä koetaan keskeisiksi haasteiksi kouluympäristössä salolaisessa keskisuudessa alakoulussa sekä eri puolella Suomea koulusosionomin työnkuvaa vastaavaa työtä tekevien kouluissa. Tutkimuksen toisessa tutkimuskysymyksessä tehtävänä oli kartoittaa, millaista ennaltaehkäisevää työtä koulusosionomilta kaivataan. Tarkoituksena oli selvittää kouluympäristön haasteiden perusteella, millaista sekä mihin ennaltaehkäisevää työtä koulusosionomi voisi suunnata.

4.3 Tutkimuksen eteneminen

Kuviossa 1 on kuvattu tutkimuksen eteneminen. Tutkimus eteni alla olevan kuvion (Hirsjärvi ym. 2009, 65) mukaan.

Kuvio 1. Tutkimuksen eteneminen (Hirsjärvi ym. 2009, 65).

Tutkimus alkoi aihepiirin ja tehtäväalueen valinnalla, joka sisälsi myös aiempiin tutkimuksiin ja teoriaan perehtymistä sekä lähdeaineiston keruuta. Aiheeseen perehtymisestä tutkimuksen kulku siirtyi tutkimussuunnitelman tekemiseen, joka sisälsi tutkimuskysymysten täsmennyksen tutkimusta varten, tutkimusmenetelmän valinnan sekä aineiston keruun. Tutkimussuunnitelman tekoon käytettiin noin neljä kuukautta, jonka aikana tutkimuskysymykset täsmentyivät ja suunniteltiin tutkimuskyselyyn, joka toimi tutkimusmenetelmänä. Tutkimustyön tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista, eli kvalitatiivista tutkimusotetta. Käytimme laadullista tutkimusotetta, sillä se toi esiin tutkittavien omia havaintoja ja näkemyksiä, joka on kyseiselle tutkimusotteelle tyypillinen piirre (Hirsjärvi & Hurme 2011, 27).

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kyselytutkimus, sillä se mahdollisti useamman vastaajan näkemysten keräämisen mahdollisimman tehokkaasti. (Hirsjärvi ym. 2009, 195).

Toteutusvaiheessa tutkimusaineisto kerättiin kahdella sähköisellä kyselylomakkeella (Liite 1 ja 2) huhtikuussa 2025. Valitsimme tutkimuksen toteuttamiseen verkkokyselyt eri kohderyhmiltä, sillä niiden kautta tavoitimme

mahdollisimman laajan tutkimusjoukon (Hirsjärvi ym. 2009, 195). Verkkokysely on verkon välityksellä toteutettava menetelmä, joka hyödyntää teknisiä ratkaisuja. Sähköisesti täytettävä verkkokyselylomake on yksinkertainen ja nopea tapa tavoittaa kohderyhmä. (Kananen 2017, 114.)

Tutkimusosuuden ensimmäinen kyselyaineisto on kerätty salolaisesta alakoulusta ja toinen kyselyaineisto Facebookissa olevasta Sosionomien uraverkosto -ryhmästä. Kumpikin tutkimusaineistoista on kerätty keväällä 2025. Lähetimme kouluuyhteisön kyselyn toimeksiantajallemme, joka jakoi sähköpostin välityksellä kyselyä eteenpäin kouluuyhteisön sisällä. Tämän jälkeen julkaisimme Facebookissa Sosionomien uraverkosto -ryhmään tarkoitetun kyselyn. Kumpikin kyselyistä oli avoinna kolme viikkoa. Käytimme molempien kyselyiden toteuttamiseen Webropol-kyselysovellusta, sillä se oli yksinkertainen tapa tavoittaa kohderyhmät. (Kananen 2017, 114). Liitimme kyselyihin saatekirjeet (Liite 1 ja 2). Kyselyiden sulkeuduttua analysoimme tulokset teema-analyysin mukaan ja muutimme tulokset raportoitavaan muotoon. Tutkimuksen valmistuttua se julkaistaan Theseuksessa.

4.4 Tutkimusaineisto ja aineiston analyysi

Tutkimuksessa suosittiin laadullisten metodien käyttöä aineiston hankinnassa, sillä tavoitteena oli saada selville tutkittavien omia näkökulmia ja mielipiteitä aiheeseen liittyen. Tutkimustulokset kerättiin sähköisesti täytettävien kyselylomakkeiden avulla huhtikuussa 2025. Tutkimuksen kohdejoukko valittiin tarkoituksenmukaisesti kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisellä tavalla (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Tutkimusmenetelmän toteuttamisessa käytettiin kahta erilaista verkkokyselyä (Liite 3 ja 4), sillä kouluuyhteisön ja Sosionomien uraverkosto -ryhmän kyselyissä haluttiin kartoittaa osittain eri asioita.

Kouluuyhteisön kysely toteutettiin verkkokyselynä, joka lähetettiin Salossa sijaitsevan koulun rehtorille, joka jakoi kyselyä eteenpäin koulun sisällä. Kysely sisälsi saatekirjeen (Liite 1). Kysely suunnattiin alakoulun opetushenkilökunnalle sekä opiskeluhuollon henkilökunnalle. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää

millaisia keskeisiä haasteita he ajattelevat koulun arjessa olevan, joihin tarvittaisiin puuttumista, tukea tai muutosta. Kysyimme myös, kaipaavatko he koulun arkeen koulusosionomia ja millaista ennaltaehkäisevää työtä mahdolliselta koulusosionomilta kaivattaisiin.

Verkkokysely Sosionomien uraverkosto Facebook-ryhmässä toteutettiin jakamalla Webropol-kysely ryhmän keskusteluseinällä saatekirjeen (Liite 2) kanssa. Tällä kyselyllä pyrimme tavoittamaan mahdollisimman monia kouluissa työskenteleviä sosionomeja, jotka eivät työskentele kouluissa koulukuraattori nimikkeellä, vaan esimerkiksi koulusosionomi tai kouluvalmentaja nimikkeellä. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää koulun ajankohtaisia haasteita, perehtyä sosionomien työnkuvaan koulussa sekä siihen, millaista ennaltaehkäisevää työtä he toteuttavat.

Kumpikin aineistoista analysoitiin temaattisella analyysillä. Temaattinen analyysi on mahdollista tehdä joko aineisto- tai teorialähtöisesti. Temaattinen analyysi muistuttaa pitkälti laadullista sisällönanalyysiä ja ne etenevät keskenään lähes verrannollisesti, mutta temaattisessa analyysissä aineistoa ei hajoteta aluksi pelkistetyiksi ilmauksiksi eikä sitä rakenneta taulukkomuotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 141.) Temaattinen analyysi tehtiin aineistolähtöisesti, sillä tavoitteena oli saada ymmärrystä tutkimuksen aiheesta ilman ennakkoon määriteltyjä teoreettisia oletuksia. Aineistolähtöinen lähestymistapa mahdollisti sen, että tutkimustulokset nousivat suoraan kyselyiden vastaajien kokemuksista ja näkemyksistä, emmekä pyrkineet sovittamaan aineistoa valmiisiin teoreettisiin viitekehyksiin.

Temaattinen aineistolähtöinen analyysi tarjosi joustavan ja systemaattisen tavan jäsentää laadullisesta tutkimuksesta saatua aineistoa ja se soveltui hyvin pieneen aineistomäärään. Sen avulla oli mahdollista tunnistaa keskeisiä teemoja ja sanoja, jotka toistuivat vastaajien kertomuksissa ja havainnollistivat ennaltaehkäisevää työtä sekä työssä kohdattuja haasteita kouluyhteisön arjessa. Jokainen vastaus pystyttiin käymään järjestelmällisesti läpi ja nostamaan esiin niistä nousseita teemoja.

Temaattisen analyysin perusteiden aineistoista on aluksi eroteltu karkeasti perusajatuksia, joiden ympärille kokosimme käsittekartat, joista muodostui temaattiset kokonaisuudet. Lajittelimme perusajatuksia kummastakin tutkimuskyselystä ensin värikoodein, jonka jälkeen siirsimme niitä käsittekarttaan teemojen perusteella. Kouluyhteisön kyselyn pääteemoiksi muodostuivat kyselyn vastausten perusteella peilaten koulusosionomilta toivottavaan työhön seuraavat teemat: jalkautuva työpari ja matalan kynnyksen apu.

5 Tutkimuksen tulokset

5.1 Koulu yhteisön kyselytutkimuksen tulokset

Tutkimuskyselyyn salolaisesta keski-suuresta alakoulusta vastasi kahdeksan henkilöä. Vastajia kuvataan H1, H2, H3 ja niin edelleen H8 asti. H:lla tarkoitetaan henkilöä, jotta voimme yksilöidä kyselyyn vastanneiden vastaukset. Tutkimuskyselyn ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin, työskenteleekö vastaaja opetushenkilöstössä vaiko oppilashuollon henkilöstössä. Kyselyyn kahdeksasta vastanneesta seitsemän kuului opetushenkilöstöön ja yksi opiskeluhuollonhenkilöstöön. Kyselyn toisessa kysymyksessä kartoitettiin, onko vastaaja kuullut aikaisemmin koulusosionomin työnimikkeestä, joista kyselyn kahdeksasta vastaajasta seitsemän oli vastannut ”kyllä” ja yksi vastaaja ”ei”. Tästä voidaan päätellä, että koulusosionomin työ ei ole täysin vieras kyseisen koulun työntekijöille.

Kolmas kysymys selvitti vastaajan omaa kokemusta siitä, tulisiko kuraattorin lisäksi koulussa olla toinen sosiaalialan osaamista omaava henkilö. Kolmannen kysymyksen vastaukset osoittivat seitsemän vastaajan kahdeksasta olevan sitä mieltä, että kuraattorin rinnalla tulisi olla toinen sosiaalialan ammattilainen ja yksi vastaajista oli sitä mieltä, ettei tarvitsisi. Kysymyksen kyllä/ei vaihtoehdon lisäksi kysymys sisälsi ”kyllä” vastanneille lisäkohdan, joka selvitti, mitä heidän mielestään koulusosionomi voisi mahdollisesti tehdä. Tarkentavaan kysymykseen vastasi yhteensä seitsemän vastaajaa. Vastauksista (H2, H3, H4) ilmeni, että koulusosionomilta toivottiin jalkautumista koulumaailmassa. Jalkautumisella vastauksissa tarkoitettiin välitunteja ja oppitunteja.

”Jalkautua välitunneille ja oppitunneille. Olla helposti lähestyttävä aikuinen...” (H2)

”Oppilaiden keskuuteen jalkautuva henkilö tai työpari, joka ei ole opetusvelvollinen vaan nimenomaan koululla lasten henk.koht asioita varten. Tällaisen henkilön pitäisi olla mukana myös tunneilla,

jolloin hän tulee tutuksi oppilaille ja hän muodostaa tarkempia käsityksiä oppilaista, heidän persoonistaan, käyttäytymistavoistaan, kaverisuhteista sekä tavoista, joilla opetushenkilökunta heidät näkee ja heitä kohtelee. Koulusosionomi voisi olla kuraattorin työpari, mutta jalkautuvassa muodossa.” (H3)

Vastauksissa (H1, H2, H3, H4) toistui toive, että koulumaailmassa olisi matalan kynnyksen apu. Matalan kynnyksen apua kaivattiin jalkautumalla. Matalalla kynnyksellä vastauksissa tarkoitettiin kuulevaa korvaa ja helposti lähestyttävää aikuista.

”Eli matalan kynnyksen apu luokkahuoneisiin, piha-alueelle. Kuuleva korva lasten keskuudessa, ei vastaanottohuoneessa.” (H4)

”...matalan kynnyksen keskustelukaveri oppilaille.” (H1)

Kahdessa vastauksessa koulusosionomia ajateltiin kuraattorin työparina. H3 näki koulusosionomin jalkautuvana kuraattorina ja H6 ajatteli koulusosionomin jakamaan kuraattorin työtaakkaa, koska oppilailla on moninaisia sosiaalisia huolia. Vastauksista kävi myös ilmi, että koulusosionomi voisi esimerkiksi pitää vanhemmille ”piirejä” (H3), pitää yhteyttä sosiaaliviranomaisiin, jos ilmenee huolta esimerkiksi koulunkäynnissä (H5) sekä ratkoa ongelmia koulussa ja oppilaiden kaverisuhteissa (H2, H7).

”Ongelmatilanteiden ratkomista esim. jos on pitkään jatkunutta kaveriongelmaa. Muuten pahoinvoivien oppilaiden kuuntelijana.” (H2, H7)

Neljäs kysymys käsitteli ennaltaehkäisevää työtä. Kysymys tarkasteli, toteuttaako vastaaja ennaltaehkäisevää työtä ja millaista, jos toteuttaa. Kaikki kahdeksan vastaajaa vastasivat kysymykseen kyllä ja seitsemän ”kyllä” vastanneista vastasivat kysymykseen siitä, millä tavoin he toteuttavat ennaltaehkäisevää työtä. Kolme kertaa vastauksissa toistuvia ilmaisuja olivat luokan hyvään ilmapiiriin panostaminen sekä ryhmäyttäminen. Vastajista H1, H7, H4 kertoivat hyvään ilmapiiriin panostamisesta.

"Panostan hyvään ja hyväksyvään luokkahenkeen." (H7)

Vastaajista H1, H2, ja H3 mainitsivat ryhmäytämisen vastauksissaan.

"Luokassani on viikoittain ryhmäytymistunti, jolloin pelataan Uno-a, lautapelejä, kootaan palapelejä tai lapset vaikka kokoavat majaa pöytien alle." (H3)

Muuta ennaltaehkäisevää työtä, jota koulussa toteutetaan, on esimerkiksi jatkuva yhteydenpito oppilaiden kotiin (H3), neuropsykiatrisen tietouden lisääminen (H3) sekä tunnetaidot (H1, H3). Myös oppilashuollon määräaikaisten terveystarkastukset vuosittain, varhainen mielenterveyshuolien tuki sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen ilmenivät kyselystä ennaltaehkäisevänä työnä (H6). Vastaajista H4 kertoi toimivansa yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän jäsenenä, joka itsessään toimii ennaltaehkäisevällä työotteella ja H5 määritteli kaiken muun toiminnan oppilaiden kanssa kuin perusopetustyön ennaltaehkäiseväksi työksi.

"Pidän jatkuvaa henkilökohtaista, epävirallista "ei Wilma-viestintä - tyyppistä" yhteyttä koteihin. Enemmän tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla yhteydenpito voi ajoittain olla päivittäistä. Vanhempien whatsapp-rinki, johon päivitän luokan epävirallisia kuulumisia, sekä kuvia mitä olemme päivittäin tehneet." (H3)

"Diagnooseja ja niiden merkityksiä avataan vanhempien luvalla koko luokalle. -> Tietoisuuden ja tietämyksen kasvatus. Oppilaille, muille sekä asiaa koskevalle, selitetään mistä vaikka kykenemättömyys tehtävien aloittamiseen saattaa johtua..." (H3)

Viides kysymys selvitti, millä tavoin vastanneet toteuttivat varhaista puuttumista työympäristössään. Kaikki kahdeksan vastaajaa vastasivat viidenteen kysymykseen. Vastauksissa korostui puuttuminen sekä kohtaaminen.

Puuttuminen sanana nousi esiin kolme kertaa (H2, H5, H8) ja puheeksi ottaminen kerran (H7). Puuttumisella tarkoitettiin huonoon käytökseen

puuttumista, puuttumista ennen kriisejä, niiden puheeksi ottamista sekä kaikkiin riitoihin puuttumista.

”Yritetään puuttua ajantasaisesti tilanteisiin ennen kriisiä, mutta aikataulullisesti tämä on joskus haastavaa.” (H5)

Kahdeksasta vastaajasta kaksi (H1, H6) vastasi kysymykseen ”katso edellisen vastaus”. Kysymystä olisi voinut tarkentaa ennaltaehkäisevän työn käsitteen ja varhaisen puuttumisen käsitteen välillä. Asiaa tuki myös seuraava vastaus:

”Varhaisen puuttumisen käsite on mielestäni niin laaja, että kaikenlainen lasten empaattinen kohtaaminen on ennalta ehkäisevää ja varhaista puuttumista.” (H3)

Oppilaita kohdattiin välitunneilla ja käytävillä. Kohtaaminen näkyi kolmessa (H2, H3, H4) vastauksissa. Vastaajat kokivat tärkeäksi oppilaiden kanssa juttelun, empaattisen kohtaamisen ja oppilastasoisen kontaktin luomisen.

”Käytävillä sekä pihalla, yritän luoda oppilastasoista kontaktia oppilaisiin, jotka hakeutuvat lähelle tai tulevat vastaan sopivissa tilanteissa. Oppilaalle tuttavallisesti puhuminen ja hänen asioista kiinnostuminen vaikka ne olisivat nk. huonoja juttuja.” (H4)

Yhteydenpito opettajien suunnalta oppilashuoltoon tai eteenpäin toiselle ammattilaiselle tuli esiin kahdessa vastauksessa (H5, H7). Kahdessa muussa vastauksessa (H5, H8) painotettiin sen sijaan yhteydenpitoa kotiin. Laskimme mukaan yhteydenotto kategoriaan lastensuojeluilmoituksen, joka nousi esiin yhden kerran. Moniammatillisen kokouksen järjestäminen riittävän varhain tuli esiin yhdessä vastauksessa (H7). Vastauksesta jää epäselväksi, ketä moniammatilliseen kokoukseen tavallisesti kutsutaan.

”Varhainen puuttuminen työssäni on yhteydenottoja huoltajiin tai opiskeluhuollon konsultointia. Joskus lastensuojeluilmoituksia.” (H5)

Kuudes kysymys kartoitti, kokeeko vastaaja, että hänen työssään on riittävästi aikaa toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista. Kysymykseen

kaikista kahdeksasta vastaajasta kolme oli vastannut kyllä ja viisi ei. Kysymys on tärkeä, kun pohditaan koulusosionomin tarpeellisuutta kouluissa. Kahdesta vastauksesta kävi ilmi, että opettaja haluaisi toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä enemmän, mutta aikataulu ei salli sitä ja hän kokee haasteeksi kiireen.

Toisaalta vastaus alla kertoo, miten oppilashuollolliset asiat ovat lisääntyneet ja niihin käytettävä aika on pois opetuksesta.

”Yritetään puuttua ajantasaisesti tilanteisiin ennen kriisiä, mutta aikataulullisesti tämä on joskus haastavaa. Siksi koulusosionomi olisi hyvä lisä tekemään tätä työtä opettajien avuksi.” (Kysymys 5, H5)

”Opettajien perustyö on edelleen opettaminen, vaikka työn painopiste on siirtynyt yhä enemmän oppilashuollollisiin asioihin. Nämä tulisi toteutua voimakkaammin tukipalveluiden kautta, eikä pois opetuksesta.” (Kysymys 7, H5)

Seitsemäs kysymys kartoitti, mitkä ovat keskeisiä haasteita kouluympäristössä, joihin tarvitaan puuttumista, tukea tai muutosta. Kaikki kahdeksan vastaajaa vastasivat kysymykseen. Vastauksista kävi ilmi, että haasteita on laajalti erilaisia. Teemoja, jotka vastauksissa toistuivat vähintään kahdesti, olivat oppilaiden haasteiden moninaisuus ja runsaus (H1, H5, H7), neuropsykiatriset (H4, H6) haasteet ja huoltajat (H3, H7).

”Koululaisilla runsaasti mm. erilaisia mielenterveyden, itsetunnon, jaksamisen, motivaation ja tunnetaitojen haasteita.” (H7)

”Vanhemmuuden katoaminen ja koulun näkeminen palveluna.” (H3)

Muita keskeisiä haasteita kouluympäristössä, joihin tarvitaan puuttumista/tukea /muutosta, joita seitsemäs kysymys kartoitti, olivat kielimuurien aiheuttamat haasteet (H2) ja kulttuurierot (H4). Vastaaja H2 koki haasteeksi kielimuurin, koska koulussa on isoja kieliryhmiä, joiden oppilaat keskustelevat ja leikkivät ainoastaan keskenään välitunneilla, joka vaikeuttaa heidän suomen kielen oppimista. Tämä taas vaikuttaa siihen, että muiden on vaikeaa tutustua heihin

ja heidän on vaikeaa tutustua suomalaisiin ja muunkielisiin oppilaisiin sekä oppia suomen kieltä. Seuraavat asiat nousivat vastauksissa esiin kerran: vanhemmuuden katoaminen ja sen seurauksena koulun näkeminen palveluna (H3), oppilaiden kännykkäriippuvuus (H6), oppilaiden käytökseen puuttuminen (H8), välituntitilanteet (H6) ja vähäinen uni (H6) sekä rauhallisen toimintaympäristön luominen (H8) sekä kiire ja nopeat tilanteet (H1).

”Koulussamme on isoja kieliryhmiä, joiden oppilaat keskustelevat ja leikkivät vain keskenään välitunneilla. Muiden on vaikeaa tutustua heihin ja heidän on vaikeaa tutustua suomalaisiin ja muunkielisiin. Tämä vaikeuttaa heidän suomen oppimista.” (H2)

”Oppilaiden käytökseen puuttuminen ja rauhallisen toimintaympäristön luominen.” (H8)

”Kiire. Nopeat tilanteet, joihin pitäisi ehtiä puuttumaan. Välituntitilanteet, siirtymiset. Huonosti voivat, oireilevat oppilaat luokissa.” (H1)

Kahdeksas ja viimeinen kysymys selvitti, millä tavoin yhteisöllinen oppilashuolto näkyy kyseisessä koulussa. Jokainen kahdeksasta vastaajasta vastasi kysymykseen ja osasi nimetä, millä tavoin yhteisöllinen oppilashuolto näkyy kyseisessä koulussa. Asia, joka selkeästi toistui seitsemässä vastauksessa (H1, H2, H3, H5, H6, H7 H8), oli säännöllinen yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokoontuminen. Vastauksista ei käynyt ilmi, kuinka toistuvia tapaamisia säännöllisyydellä tarkoitettiin. Kokoontumisia on vastaajan (H6) mukaan ollut yksittäisten luokkien kuin myös koko koulun kanssa. Yhdessä vastauksessa (H5) kerrotaan, kuinka yhteisöllisen oppilashuollon ryhmä päättää joka lukuvuodelle teeman, tekee vuosikellon teeman ympärille ja järjestää teemapäiviä. Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kerrotaan vastauksissa toimivan ja toteuttavan asioita (H1), pohtivan asioita yhteisesti (H2) sekä käyvän kyselyiden tuloksia läpi (H8). Yhdestä vastauksesta (H7) käy ilmi, että oppilashuoltoryhmä toteuttaa matalalla kynnyksellä konsultaatioita puolin ja toisin, mikäli oppilaalla on haasteita.

”Kiinnostuneiden ja välittävien aikuisten joukko luo tukirangan koulun toiminnalle.” (H4)

”He kokoontuvat ja pohtivat asioita yhdessä, esim. ruokailutilanteen rauhoittamiseksi jne.” (H2)

5.2 Sosionomien uraverkosto ryhmän kyselytutkimuksen tulokset

Facebookissa olevalle Sosionomien uraverkosto -ryhmälle suunnatussa kyselyssä vastaajien kokonaismäärä oli neljä ihmistä. Vastaajia kuvataan H9, H10, H11 ja H12, jotta vastaajat ovat mahdollista yksilöidä vastausten perusteella. Kyselyn ensimmäisessä kysymyksessä kartoitettiin, millä nimikkeellä vastanneet henkilöt työskentelevät koulussa. Kyseisistä henkilöistä kaksi työskenteli kouluvalmentaja nimikkeellä (H9, H10), yksi erityisohjaaja (H11) ja yksi yhteisötyöntekijä nimikkeillä (H12). Toinen kysymys käsitteli sitä, missä vastaajat työskentelevät. Heistä yksi työskenteli ala-asteella (H9), toinen yläkoulussa (H10), kolmas ammattikoulussa (H11) ja neljäs vaativan erityisen tuen luokalla, jossa on 8–17-vuotiaita oppilaita (H12).

Kyselyn kolmannessa kysymyksessä kysyttiin, mitä vastanneiden työnkuvaan/ työtehtäviin kuuluu. Toistuvia työtehtäviä vastauksissa olivat oppilaiden tukeminen, ohjaaminen sekä motivointi koulun sisäisiin ja ulkoisiin palveluihin (H9, H11, H12), koulupoissaolojen seuranta ja koulupudokkuuden ehkäiseminen (H9, H10), kouluviihtyvyyden parantaminen (H9, H12) sekä ryhmien vetäminen ja erilaisen toiminnan järjestäminen (H10, H11, H12). Kaikissa neljässä vastauksessa (H9, H10, H11, H12) korostui yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen, joka on käytännössä oppilaiden hyvinvointia tukevien rakenteiden luomista sekä kehittämistä ja vahvistamista oppilaitos- ja toimipistetasolla. Sen lisäksi vastauksissa korostuivat monialainen yhteistyö, ongelma- ja häiriötilanteisiin puuttuminen sekä opettajan työparina toimiminen.

Neljäs kysymys tarkasteli toteuttavatko vastaajat työssään ennaltaehkäisevää työtä sekä millä tavoin, jos toteuttavat. Kaikki neljä vastaajaa vastasivat kyllä ensimmäiseen kysymykseen ja kaikki heistä vastasivat myös avoimeen

kysymykseen liittyen siihen, millä tavalla he toteuttavat työssään ennaltaehkäisevää työtä. Ennaltaehkäisevä työ näkyi vastaajien työssä erilaisen toiminnan järjestämisenä kuten välituntitoimintana tai koulun jälkeisenä toimintana (H9, H11), kaveri- ja tunnetaito tuntien pitämisenä (H9), ryhmäyttämisenä (H10, H11) sekä yhteisöllisenä työnä (H9, H10, H11), joka heijastuu niin koulun ilmapiiriin kuin oppilaiden kouluun kiinnittymiseen. Vastauksissa korostuivat myös läsnäolo (H11, H12), luottamuksen vahvistaminen oppilaiden, opettajien ja muun henkilöstön välillä (H11) sekä keskusteluavun saaminen matalalla kynnyksellä (H10, H11, H12). Teema, joka toistui kahdessa vastauksessa (H11, H12) oli saatavuus oppilaille ja se, että heillä olisi tunne siitä, että eri huolien ja haasteiden kanssa voi aina hakeutua juttelemaan turvallisen aikuisen seuraan.

”Olen läsnä ja saatavilla opiskelijoille suurimman osan työpäiviäni. Ryhmäytysten ja yhteisöllisen opiskeluhuollon tapahtumien ansiosta olen opiskelijoille tuttu, joten he osaavat ja uskaltavat hakeutua erilaisine haasteineen luokseni.” (H11)

”Järjestän useina päivinä ruokavälitunteina toimintaa, joka antaa opiskelijoille mielekästä tekemistä ja tilaisuuden tutustua muihin opiskelijoihin > vahvistaa yhteisöllisyyttä ja kouluun kiinnittymistä.” (H11)

Viidennessä kysymyksessä kysyttiin, millä tavoin vastanneet toteuttavat varhaista puuttumista työssään. Vastauksissa painottui oppilaille ja opiskelijoille annettava yksilöllinen tuki koulupäivän aikana, josta esimerkkeinä tunneille osallistuminen sekä jalkautuminen opiskelijoiden keskuuteen matalalla kynnyksellä (H9, H11). Kaksi vastanneista painotti lisäksi henkilökohtaisen suhteen luomisen tärkeyttä lasten ja nuorten kanssa (H11, H12). Muita tapoja toteuttaa varhaista puuttumista, joita vastauksista nousi, olivat poissaoloihin puuttuminen ajoissa (H10), KiVa-tiimin toimintaan osallistuminen ja sitä kautta kiusaamisen ehkäiseminen (H9) sekä asioiden puheeksi ottaminen varhaisessa vaiheessa oppilaiden kanssa (H11, H12).

”Pyrin luomaan henkilökohtaisen suhteen opiskelijoideni kanssa, jolloin on helpompaa havainnoida mahdolliset muutokset käytöksessä ja olemuksessa. Matalalla kynnyksellä jalkautuminen opiskelijoiden välituntitiloihin, joka rauhoittaa meininkiä opiskelijoiden välillä. Huolen puheeksiotto opiskelijoiden kanssa suoraan, tarvittaessa henkilöstön muiden jäsenten kanssa, yhteistyön rakentaminen ja palveluihin siltojen rakentaminen.” (H11)

”Koska olen vahvasti oppilaiden arjessa mukana, saan ajankohtaista tietoa heidän arjestaan ja haasteistaan. Pääsemme nopeasti puuttumaan ongelmiin ennen, kun ne kasvavat liian suuriksi.” (H12)

Kuudennessa kysymyksessä kartoitettiin keskeisiä haasteita kouluympäristössä, joihin tarvittaisiin puuttumista, tukea tai muutosta. Vastauksista nousi esille lasten ja nuorten ahdistus sekä paineet ja niiden lisääntyminen jo varhaisessa vaiheessa alakouluikässä (H9, H10). Toinen näkyvä teema oli erityisen tuen tarpeessa olevat lapset ja nuoret ja se, ettei kouluissa ole tarpeeksi resursseja vastaamaan näiden lasten tarpeisiin (H11, H12). Myös se, että koulun ulkopuoliset palvelut ovat hyvin ruuhkautuneita heijastuu siihen, etteivät lapset saa tarvitsemaansa apua esimerkiksi erikoissairaanhoidon puolelta, mikä taas voi näkyä koulun henkilökunnan jaksamisessa sekä yleisessä turvallisuudessa kouluympäristössä (H11, H12). Muita teemoja, joita vastauksista ilmeni, olivat kiusaaminen (H10) sekä henkilöstön resurssipula, joka näkyy siten, ettei ennaltaehkäisevälle tai kohtaavalle työlle jää riittävästi aikaa (H11).

”Koulun ulkopuoliset palvelut eivät vedä, vaan oppilaitoksen henkilökunta joutuu kannattelemaan opiskelijaa kauan sen jälkeen kuin se olisi kohtuullista > uuvuttaa henkilökuntaa, kyynistää opiskelijoita.” (H11)

”Oppilaat ovat nykyään hyvin sairaita, vaativan erityisen tuen puolella jopa psykoottisia oppilaita, jotka eivät saa tarvitsemaansa apua erikoissairaanhoidon puolelta.” (H12)

Seitsemäs ja viimeinen kysymys kartoitti, haluaisiko vastaaja tehdä työssään jotakin enemmän tai vähemmän ajatellen ennaltaehkäisevän työn sekä varhaisen puuttumisen näkökulmaa ja mitä sellainen työ olisi. Neljästä vastaajasta kaksi (H10, H12) koki tekevänsä tällä hetkellä tarpeeksi ja ettei olisi muuta, mitä he haluaisivat työssään toteuttaa kyseisestä näkökulmasta. Yksi vastaajista (H11) ilmaisi halukkuutensa ehtiä tekemään enemmän etsivää työtä niiden opiskelijoiden parissa, jotka eivät löydä tai hakeudu ohjauksen piiriin. Vastauksen yhteydessä tuli kuitenkin esille se, että tällainen työskentely vaatisi usein työparin, joka pystyisi ylläpitämään perustoimintoja. Toinen vastaajista (H9) toivoi, että olisi mahdollisuus tukea vielä enemmän ryhmätasolla oppilaita, jos vain aika riittäisi yksilöiden tukemisen ohella sellaiseen.

5.3 Tutkimustulosten yhteenveto

Koulun työyhteisön kyselyyn vastasi yhteensä kahdeksan henkilöä ja Sosionomien uraverkosto -ryhmän kyselyyn neljä henkilöä. Pidimme kummankin kyselyn vastausprosentteja pienenä. Mikäli vastausprosentti olisi ollut suurempi, olisimme saaneet kattavamman kuvan kyseisessä koulussa vallitsevista haasteista sekä kouluympäristössä toteutettavista ennaltaehkäisevän työn muodoista. Kyselyt sisälsivät useampia avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat olivat kuitenkin vastanneet laajasti, ja sitä kautta saimme monipuolisia vastauksia.

Kouluyhteisön kyselystä voidaan päätellä, että kyseisessä koulussa koulusosionomin työnimike on pääosin tunnettu, sillä kahdeksasta vastaajasta seitsemän oli kuullut työnimikkeestä, vaikka Jokisen & Raskin (2020) mukaan yleisesti koulusosionomi on vielä kohtalaisen uusi ja vieras työnimike koulumaailmassa. Koulusosionomi koettiin tarpeellisena lisänä kouluyhteisöön peilaten siihen, että kahdeksasta vastaajasta seitsemän ajatteli kouluyhteisössä tarvittavan kuraattorin lisäksi henkilöä, jolla on sosiaalialan osaamista. Vastauksissa painottui näkemys siitä, että koulusosionomi voisi olla matalalla kynnyksellä lähestyttävä aikuinen koulussa, joka tukisi oppilaiden hyvinvointia laaja-alaisesti ja olisi paikalla siellä, missä apua kaivataan akuutisti.

Alla olevat sanapilvet ovat luotu WordArt.com -sivuston avulla. Mitä suuremmalla fontilla sana lukee sanapilvessä, sitä enemmän kyseiseen sanaan liitettäviä vastauksia ja ilmaisuja koulun työyhteisön ja Sosionomien uraverkosto -ryhmän kyselyissä on annettu. Kuvan 2. sanapilvestä voidaan nähdä, mihin salolaisessa keskisuudessa kaivataan koulusosionomia. Keskeisimmiksi asioiksi nousivat matalan kynnyksen keskustelukaveri sekä jalkautuminen oppitunnille ja välitunnille.

Apua luokissa, jossa sitä sillä hetkellä eniten tarvitaan
 Ongelmatilanteiden ratkominen
 Jalkautuminen välitunnille
 Matalan kynnyksen keskustelukaveri
 Jalkautuminen oppitunnille
 Yhteydenpito sosiaaliviranomaisiin Huoltajien apu ja tuki
 Opettajan työpari luokassa Kuraattorin työpari

Kuva 2. Tiivistettynä kouluuyhteisön kyselyn vastauksista esille nousseita asioita, joihin vastaajat ajattelivat tarvitsevan koulusosionomia.

Koululle suunnatussa kyselyssä nousi ilmi, ettei opettajilla ole heidän oman kokemuksensa perusteella useinkaan riittävästi aikaa toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä ajanpuutteen takia. Pohdimme koulusosionomin ennaltaehkäisevän työn muotoja kyselyiden tulosten pohjalta kahden Huhtasen (2007) esittelemän varhaisen puuttumisen prosessin tason kautta, tertiäärinen sekä sekundaarisen prevention. Tertiääristä ja sekundaarista preventiota on käsitelty aiemmin luvussa kaksi, kappaleessa 2.3. Kouluuyhteisön vastausten perusteella koulussa toteutetaan monipuolisesti ennaltaehkäisevää työtä ja myös koulusosionomin tarve tuli esille, sillä kahdeksasta vastaajasta seitsemän koki koulusosionomille olevan tarvetta.

Koulusosionomi voisi Huhtasen (2007) luvussa kaksi esittelemän sekundaarisen prevention ja kouluuyhteisön vastausten näkökulmasta toteuttaa

esimerkiksi tunnetaito ja kaveritaito -oppitunteja, järjestää toimintaa, joka ryhmyttää muita kieliryhmiä suomenkielisiin oppilaisiin sekä toimia kouluarjessa kuraattorin työparina. Lisäksi koulusosionomi voisi vastausten perusteella pitää säännöllisiä ryhmiä oppilaiden vanhemmille, joissa paneuduttaisiin esimerkiksi neuropsykiatrisiin haasteisiin ja niiden ilmentymiseen. Neuropsykiatristen haasteiden lisäksi ryhmässä voisi vastausten perusteella käsitellä myös muita haasteita kuten ruutu-aikaa sekä nukkumista, joihin liittyvät haasteet näkyvät myös koulussa.

Huhtasen (2007) tertiäärisen prevention näkökulmasta ja koulu-yhteisön vastausten perusteella koulusosionomi voisi jalkautua oppitunneille sekä välitunneille oppilaiden keskuuteen. Tämä oli kyselyn vastausten perusteella erittäin toivottua koulusosionomin mahdollisesta työnkuvan tarpeellisuudesta kysyttäessä. Jalkautuva koulusosionomi olisi lähellä ratkomassa ongelmatilanteita kuten kiusaamista, siirtymätilanteita, erimielisyyksiä tai yksittäisen oppilaan ongelmia peilaten kyselyn tuloksiin. Koulusosionomi kykenisi tarvittaessa tukemaan matalalla kynnyksellä ja psykososiaalisella tuella oppilaita pitkin koulupäivää. Koulu-yhteisön kyselystä nousi vastaus, että tarvittaessa koulusosionomi voisi toimia myös yhdyshenkilönä sosiaalihuollon kanssa, mikäli koulussa ilmenee lastensuojelullinen huoli oppilaasta. Tätä tukee luvussa kaksi käsitellyn Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkoston (2023) toinen ja kolmas kompetenssi. Toinen kompetenssi, sosiaalialan asiakastyön osaaminen esimerkiksi edesauttaa tunnistamaan ja arvioimaan oppilaiden hyvinvoinnin riski- ja suojatekijöitä. Kolmas kompetenssi, sosiaalialan palvelujärjestelmä osaaminen tukee koulu-ympäristössä moniammatillista työtä ja edesauttaa oppilaiden ja perheiden mahdollista ohjaamista oikeiden palveluiden piiriin.

Kuva 3. Koululle suunnatusta sekä Sosionomien uraverkosto -ryhmälle suunnatusta kyselystä nousseita keskeisiä haasteita kouluympäristössä.

Kummastakin tutkimusaineistosta nousi esiin selkeitä ja toistuvia haasteita, joita kouluympäristössä kohdataan ja joihin vastaajat kokivat tarvittavan tukea.

Kuvan 3. sanapilvestä voidaan nähdä mielenterveyteen liittyvien ongelmien, neuropsykiatristen haasteiden sekä yleisesti oppilaiden moninaisten haasteiden olevan keskeisimpiä haasteita koulun arjessa. Erityisesti lasten ja nuorten lisääntynyt ahdistuneisuus, paineet ja kokonaisvaltainen huonovointisuus näkyvät selkeinä koulun arjessa vastauksien perusteella. Moninaisten haasteiden lisääntyminen voidaan nähdä kuormittavan koulun henkilökuntaa ja näkyvän koulun arjessa lisääntyvänä tuen tarpeena.

Kyselyistä nousi esiin myös muita keskeisiä haasteita kuten kulttuureihin ja kieliin heijastuvat asiat, kiire ja resurssipula, oppilaiden kännykkäriippuvuus, vanhemmuuden katoaminen sekä koko ajan kasvava erityisen tuen tarve oppilaiden keskuudessa. Saadut vastaukset osoittavat kiireen ja resurssipulan heijastuvan siihen, ettei ennaltaehkäisevän työn toteuttamiselle jää riittävästi aikaa. Yhdeksi haasteeksi muodostui myös se, että nykypäivänä yhä enemmän koulu nähdään palveluna, jolla viitataan siihen, että koulun rooli on laajentunut pelkästä opetuksesta koko ajan enemmän kohti monialaisempaa tuen tarjoamista oppilaiden haasteiden lisääntyessä. Tämä laajentunut rooli luo lisää

painetta koulun henkilöstölle ja haastaa opetuksen säilymistä koulun ensisijaisena tehtävänä.

Saadut tulokset tukevat aikaisempia tutkimuksia koulusosionomin roolin tarpeellisuudesta ja osoittavat, että koulu yhteisössä kaivattaisiin lisää sosiaalialan osaamista koulun arkeen. Koulusosionomin työtä ei nähdä pelkästään lisäresurssina, vaan koulusosionomin roolin ajatellaan olevan tärkeässä osassa ratkaisemassa yhteiskunnallisia ja kasvatuksellisia haasteita. Tutkimus nostaa esiin tarpeen selkeyttää koulusosionomin tehtäväkuvaa ja asemaa koulussa, jotta on mahdollista yhtenäistää työn tavoitteita sekä yhteistyökäytäntöjä eri toimijoiden välillä. Tällä tavoin voidaan varmistaa koulusosionomin työn vaikuttavuus osana moniammatillista opiskeluhoitoa. Tutkimus toimii kuvauksena koulusosionomin työn ajankohtaisuudesta ja tarpeellisuudesta sekä puheenvuorona koulusosionomin työn vahvistamiselle koulu yhteisössä.

Mieleemme nousseet jatkotutkimusehdotukset tutkimuksesta liittyvät pitkälti koulusosionomin työnkuvaan. Ajattelemme, että koulusosionomin työnkuva olisi hyvä yhdenmukaistaa ja tutkia, miten työnkuva eroaa esimerkiksi alakoulun ja yläkoulun välillä tai yläkoulun ja toisen asteen koulutuksen välillä. Kehittämisehdotuksiksi pohdimme valtakunnallista työnkuvan yhtenäistämistä ja vakiinnuttamista koulu yhteisöihin sekä tiedon lisäämistä koulusosionomin työnkuvasta eri nimikkeineen erilaisissa ympäristöissä ja alustoilla. Koulusosionomin työnkuvan vakiinnuttamisen jälkeen työn vaikuttavuutta voisi tutkia esimerkiksi varhaisen tuen näkökulmasta.

6 Tutkimuksen eettisyys ja ammatillinen kasvu

6.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön eettisyyttä on tarkasteltu koko prosessin ajan hyödyntäen eettisten ohjeiden muistilistaa (Arene 2020, 14). Opinnäytetyön toteutuksessa on noudatettu hyviä tieteellisiä käytäntöjä sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan asettamia eettisiä periaatteita. Hyvän tieteellisen käytännön keskeiset periaatteet ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Itse hyvä käytäntö Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) mukaan muodostuu menettelytavoista, jotka ovat:

1) toiminta ympäristö, 2) koulutus, ohjaus ja mentorointi, 3) tieteellisen työn tekeminen, 4) eettisyys ja ennakointi, 5) tutkimusaineistojen käsittely ja hallinta, 6) yhteistyö, 7) tekijyys, julkaiseminen ja viestintä sekä 8) asiantuntija- ja arviointitehtävät (TENK 2023).

Peilaten yllä oleviin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) menettelytapoihin tutkimuksessa on otettu huomioon, että jokainen tutkittava on vastannut omalla suostumuksellaan kyselyyn ja vastaaminen on ollut täysin vapaaehtoista. Tutkimukseen liittyvissä kyselyissä on voinut missä tahansa vaiheessa keskeyttää vastaamisen niin halutessaan sulkemalla kyselyn. Tutkittavia on informoitu tutkimuksesta asianmukaisella saatekirjeellä, joka on ollut luettavissa ennen kyselyihin vastaamista. Saatekirjeessä (Liite 1 & Liite 2) on annettu kyselyyn vastanneille tietoa tutkimuksesta, vapaaehtoisuudesta vastata sekä anonymiteetistä.

Tutkimusmenetelmä ja analyysimenetelmä ovat perusteltu tutkimusosuudessa. Vastauksia on käsitelty luottamuksellisesti ja ne hävitetään tutkimuksen jälkeen asianmukaisella tavalla poistamalla vastauksista saatu data. Lähdeviitteet sekä lähdeluettelo ovat tutkimusraportissa nähtävillä, joka eettisyyden käytännön tavoin kunnioittaa muiden tuotoksia. Tutkimus talletetaan avoimeksi kaikkien luettavaksi sen valmistuttua, joka tukee eettistä tutkimustoimintaa. (TENK

2023.) Tutkimuskohteella on oikeus tietää, mihin hänen antamiaansa vastauksia kerätään ja millä tavoin tutkimustuloksia käytetään (Vilka 2015, 191). Näistä mainittiin kyselyn yhteydessä olleessa saatekirjeessä. Kyselyihin vastaaminen tapahtui anonymisti eikä niissä kerätty henkilötietoja.

Kyselytutkimusten etuna on, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja tehokkaana menetelmänä se säästää tutkijoiden vaivannäköä sekä aikaa. Kyselytutkimukseen liittyy kuitenkin myös varjopuolia. Yleisimmin kyselytutkimuksesta saatua aineistoa pidetään pintapuolisena ja teoreettisesti vaatimattomana. Siihen liittyy myös muita heikkouksia, kuten tietyissä tapauksissa mahdottomuus varmistua todellisista kyselyn vastaajista ja heidän vastausten vakavuudesta, vastaajien perehtyneisyydestä vastattavaan asiaan sekä vastausvaihtoehtojen onnistuneisuudesta vastaajien näkökulmaa ajatellen. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

6.2 Ammatillinen kehittyminen

Opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut käsitystämme koulusosionomin työn sisällöstä, merkityksestä sekä tärkeydestä osana ennaltaehkäisevää oppilashuoltotyötä. Saimme syvempää ymmärrystä siitä, miten ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tuki, luottamuksellinen yhteistyö huoltajien kanssa ja moniammatillinen toiminta koulun sisällä opetushenkilöstön ja opiskeluhuoltohenkilöstön yhteistyössä voivat vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin ja ehkäistä raskaampien tukitoimien tarvetta.

Tutkimustyötä tehdessä koimme yhdeksi kehittämiskohteeksi omassa toiminnassamme erityisesti aikataulutuksen. Lisäksi pohdimme kyselyiden alhaisen vastausprosenttien vuoksi, olisiko ollut tarpeellista muistuttaa kohderyhmiä kyselyyn vastaamisesta vastausaikana. Koimme kuitenkin, että onnistuimme vastaamaan erityisesti toiseen tutkimuskysymykseen kartoittaessamme kouluympäristössä ilmeneviä keskeisiä haasteita. Saimme vastattua kumpaankin tutkimuskysymykseen, mutta jatkossa rajaisimme ennaltaehkäisevään työhön liittyvän tutkimuskysymyksen tarkemmin ja

kertoisimme tarkasti kyselyn vastaajille, mitä esimerkiksi termeillä ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen tarkoitetaan ja millä tavoin kyseiset termit eroavat toisistaan. Jättäisimme tekemättä oletuksia sen suhteen, kuinka paljon vastaajat tietävät jo etukäteen asioista.

Tutkimustyön prosessin aikana kehityimme erityisesti tutkimuksellisessa ajattelussa sekä ammatillisen tiedon jäsentämisessä. Kyselyiden analysointi syvensi ymmärrystämme myös koulun arjen haasteista. Tulevaisuudessa haluamme säilyttää ajatuksen ennaltaehkäisevän työn tärkeydestä kaikessa tekemässämme sosiaalialan työssä ja kehittää eri näkökulmia sekä tapoja toteuttaa sitä.

Pidämme koulusosionomin tai vastaavaa työtä eri nimikkeillä kuten kouluvalmentajan tulevaisuudennäkymiä valoisana. Toukokuussa 2025 Kuntarekryssä oli avoinna kouluvalmentaja nimikkeellä seitsemän avointa paikkaa. Lasten ja nuorten haasteiden moninaisuudesta ilmenee, että kyseiselle työlle on isosti tarvetta ja koulut ja oppilaat tarvitsevat yhä enemmän arjessa lähellä olevaa, helposti saavutettavaa tukea, joka vahvistaa oppilaiden hyvinvointia, ehkäisee syrjäytymistä sekä tukee kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Tällainen työmuoto täydentää opiskeluhuollon palveluja, tukee koulukuraattorin työtä sekä vastaa ajankohtaisiin tarpeisiin kaiken ikäisissä koulu yhteisössä. Tulevaisuudessa toivomme kuulevamme ja näkevämme sosionomien työskentelevän kouluissa yhä kasvavissa määrin.

Lähteet

Ahonen, T. & Matilainen, T. 2019. Oppilashuollon näkemyksiä koulusosionomien työnkuvasta ja vakiintumisen haasteista. Opinnäytetyö (AMK). Sosionomikoulutus. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.5.2025. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/167060/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6%20Ahonen%2c%20Matilainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 31.3.2025. <https://arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2025/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202025.pdf? t=1739803988>

Facebook, Sosionomien uraverkosto. 2024. Viitattu 26.11.2024. <https://www.facebook.com/groups/1844056825872645>

Hallantie, M. & Laitinen, K. 2011. Opetushallitus. Huomisen hyvinvointia - Kehys oppilashuollon kehittämiseksi. Viitattu 29.4.2025. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Huomisen%20hyvinvointia%20%E2%80%93%20Kehys%20oppilashuollon%20kehitt%C3%A4miselle%20u.pdf>

Hietanen-Peltola, M.; Laitinen, K.; Autio, E. & Palmqvist, R. 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia – opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy

Hietikko, K. 2021. Kankaanpään kaupunki. Koulusosionomi –esite. Viitattu 12.11. 2024. https://pohjanlinna.kankaanpaa.fi/wp-content/uploads/2021/06/koulusosionomi_esite_Pohjanlinna_kesakuu2021.pdf

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Jokinen, S. & Rask, M. 2020. Koulusosionomi tukemassa oppilaiden arkea. LAB Pro. Viitattu 9.11.2024. <https://www.labopen.fi/lab-pro/koulusosionomi-tukemassa-oppilaiden-arkea/>

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kettunen, I. 2018. Koulusosionomi tukee koko luokan hyvinvointia. Talentia-verkkolehti. Viitattu 9.11.2024. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/koulusosionomi-tukee-koko-luokan-hyvinvointia/>

Lahtinen, N. 2025. Kuntien on kohdennettava rahaa kouluille uutta oppimisen tuen lakia noudattaakseen. Viitattu 9.5.2025. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/blogiartikkelit/asiantuntijoiden-blogit/2025/kuntien-on-kohdennettava-rahaa-kouluille-uutta-oppimisen-tuen-lakia-noudattaakseen/>

Lundbom, P. 2014. Ehkäisevä työ pedagogisesti. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.5.2025. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/03/Humak-ehkaiseva-tyo-pedagogisesti.pdf>

Miettinen, H. & Raassina, E. 2016. Ennaltaehkäisevää sosiaalityötä koulussa. Koulusosionomi kouluhyvinvoinnin edistäjänä. Opinnäytetyö (YAMK). Sosiaalialan ylempi korkeakoulututkinto. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.5.2025. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121801/Miettinen_Heidi_Raassina_Emma.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetushallitus 2023. Opiskeluhoolto. Viitattu 9.11.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 31.12.2013/1287

Raatikainen, E.; Rahikka, A.; Saarnio, T. & Vepsä, P. 2020. Ammattina sosionomi. 3.–4.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. E-kirja. Viitattu 7.11.2024.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/821112/isbn9789522163738.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2025. Opiskeluhoitopalvelut. Viitattu 29.4.2025.

<https://stm.fi/opiskeluhoitopalvelut>

Sosiaalihuoltolaki 31.12.2014/1301

Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto 2023.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Viitattu 29.4.2025.

[https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-](https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf)

[content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf](https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf)

THL 2021. Kouluterveyskysely. Viitattu 30.4.2025.

https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk2/lapset/fact_ktk2_lapset?row=measure-878980&row=952647L&column=alue-886778.&column=vuosi-886824&column=taustatekija-888288&column=sp-888243&fo=1#

THL 2023a. Yhteisöllinen opiskeluhoito. Viitattu 9.11.2024.

<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoitopalvelut/yhteisollinen-opiskeluhoito>

THL 2023b. Kouluterveyskysely. Viitattu 30.4.2025.

https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk2/lapset/fact_ktk2_lapset?row=measure-878980&row=952647L&column=alue-886778.&column=vuosi-952479&column=taustatekija-888288&column=sp-888243&fo=1#

THL 2025. Opiskeluhoitoryhmä. Viitattu 3.5.2025. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoitopalvelut/yhteisollinen-opiskeluhoito/opiskeluhoitoryhma>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen

neuvottelukunnan julkaisuja. Viitattu 31.3.2025.

https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Tärkeissä töissä 2016. Tiimikoulu. Viitattu 23.1.2025.

<https://tarkeissatoissa.fi/katso/tiimikoulu>

Törrö, J. 2018. Mikä ihmeen koulusosionomi? Koulusosionomin toimenkuvaa Tiimikoulu-hankkeessa. Opinnäytetyö (AMK). Sosionomikoulutus. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 30.4.2025.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/155971/Torro_Jukka.pdf?sequence=1

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Saatekirje koulu yhteisölle

Hei sinä koulun opetus- tai oppilashuollon henkilökuntaan kuuluva!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Turun ammattikorkeakoulusta ja teemme parhaillaan opinnäytetyötä, jonka aiheena on "Koulusosionomi ennaltaehkäisevässä työssä koulu ympäristössä". Toimeksiantajanamme toimii Salon kaupunki ja toteutamme tutkimuskyselyn (koulun nimi poistettu) yksikössä. Opinnäytetyössä ei mainita yksikön nimeä. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia ja kartoittaa ennaltaehkäisevän työn tekemistä koulu ympäristössä sekä koulusosionomin roolia ennaltaehkäisevässä työssä. Tavoitteenamme on tuoda toimeksiantajan ja koulun henkilökunnan tietoisuuteen ennaltaehkäisevän työn mahdollisuuksia ja tarpeita koulu ympäristössä koulusosionomin näkökulmasta sekä lisätä tietoisuutta ennaltaehkäisevästä työstä.

Kutsumme sinut vastaamaan Webropol-kyselyyn, johon löydät linkin tämän saatekirjeen lopusta. Kyselyn avulla keräämme arvokasta tietoa opinnäytetyömme aiheeseen liittyen. Kysely on anonymi ja siihen vastaaminen vie arviolta 5–10 minuuttia riippuen vastaustesi pituudesta. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja niistä ei voida tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. Kysely on avoinna 20.04.2025 asti. Tutkimustulokset ja valmis opinnäytetyö tulevat julkaisemisluvan saatuaan luettavaksi osoitteeseen www.theseus.fi 2025 kesän aikana.

Jos teillä on kysyttävää opinnäytetyömme sisällöstä tai kyselylomakkeesta, meidät tavoittaa parhaiten sähköpostin kautta. Yhteystiedot löytyvät alta.

Kyselyyn pääset vastaamaan tämän linkin kautta: (linkki poistettu)

Kiitos jo etukäteen osallistumisestanne ja tuestanne opinnäytetyömme tekemisessä! Arvostamme suuresti jokaista vastausta.

Ystävällisin terveisin

Siiri Salminen & Pinja Pohjola (sähköpostiosoitteet poistettu)

Saatekirje Sosionomien uraverkosto -Facebook-ryhmään

Moikka! Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Turun ammattikorkeakoulusta ja etsimme vastaajia kyselyyn liittyen opinnäytetyöhömmme.

Oletko koulussa työskentelevä sosionomi, joka ei työskentele koulukuraattorina, vaan esimerkiksi koulusosionomi, koulukoutsi tai kouluvalmentaja nimikkeellä?

Etsimme tällaisilla nimikkeillä koulussa työskenteleviä sosionomeja vastaamaan Webropol-kyselyyn (linkki kyselyyn alla). Kyselyn tuloksia käytetään opinnäytetyöhömmme, jossa tutkimme koulussa tehtävää ennaltaehkäisevää työtä. Kysely on täysin anonyymi ja siihen vastaaminen vie arviolta 5–10 minuuttia riippuen vastaustesi pituudesta. Lisätietoja saat halutessasi meiltä, yhteystiedot löytyvät alta. Kysely on avoinna 13.04.2025 asti.

Kyselyyn pääset vastaamaan tämän linkin kautta:

(tutkimuksen linkki poistettu)

Kiitos, kun vastaat kyselyyn ja autat meitä opinnäytetyömme toteuttamisessa!

Ystävällisin terveisin

Siiri Salminen & Pinja Pohjola

(sähköpostiosoitteet poistettu)

Kysely koulun työyhteisölle

1. Kuulutko opetushenkilöstöön vai oppilashuollon henkilöstöön?
2. Oletko kuullut aikaisemmin koulusosionomin työnimikkeestä?
3. Koetko, että kuraattorin lisäksi koulussa tulisi olla toinen sosiaalialan osaamista omaava henkilö? Mitä tällainen henkilö voisi tehdä?
4. Toteutatko työssäsi ennaltaehkäisevää työtä? Millä tavoin?
5. Millä tavoin toteutat varhaista puuttumista työympäristössäsi?
6. Koetko, että työssäsi on riittävästi aikaa toteuttaa tällaista työtä (viitaten kahteen edelliseen kohtaan)?
7. Mitkä ovat keskeiset haasteet kouluympäristössä, joihin tarvitaan puuttumista/tukea /muutosta/?
8. Millä tavoin yhteisöllinen oppilashuolto näkyy teidän koulussanne?

Kysely Sosionomien uraverkosto -ryhmälle

1. Millä työnimikkeellä työskentelet koulussa?
2. Missä työskentelet?
3. Mitä työnkuvaasi/ työtehtäviisi kuuluu?
4. Toteutatko työssäsi ennaltaehkäisevää työtä? Millä tavoin?
5. Millä tavoin toteutat varhaista puuttumista työssäsi?
6. Mitkä ovat mielestäsi keskeisiä haasteita kouluympäristössä, joihin tarvitaan puuttumista/tukea /muutosta?
7. Koetko, että haluaisit tehdä työssäsi jotakin enemmän tai vähemmän ajatellen ennaltaehkäisevän työn sekä varhaisen puuttumisen näkökulmaa? Mitä?